

**UCHWAŁA NR XXXVIII/268/2023
RADY GMINY PUŃSK**

z dnia 18 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289, 535 i 1606) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Puńsk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Puńsk

Helena Wojlanis

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028

1. Podstawa prawna przeciwdziałania przemocy domowej

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm. oraz z 2023 r. poz. 289 i 535)
- Ustawa z dnia 12 marca 2005 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.)

Program jest spójny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Puńsk
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Puńsku

2. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Puńsk

1) Charakterystyka Gminy Puńsk

Puńsk, to gmina wiejska, leżąca w powiecie sejneńskim. Graniczy z gminami: Krasnopol, Szypliszki i Sejny. Siedzibą gminy jest miasteczko Puńsk. Powierzchnia gminy wynosi 138,6 km², co stanowi 16,2 % powierzchni powiatu i blisko 0,69 % powierzchni województwa. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi osób 29/km², w powiecie 22 osoby na km².

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r., liczba ludności gminy Puńsk wynosiła 4 117 osób, z czego 50,7% stanowiły kobiety, a 49,3% mężczyźni. Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 16,8%, osoby w wieku produkcyjnym 60,5%, a w wieku poprodukcyjnym 22,7%. Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy, zamieszkujących na terenie gminy Puńsk, wynosiła 162, w tym 33,95% stanowiły kobiety, 66,05% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 3,94%.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajduje się Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Zdrowia, Dom Kultury Litewskiej, Biblioteka Publiczna, dwie Świetlice Gminne, jedno Przedszkole, dwie Szkoły Podstawowe, jedno Liceum Ogólnokształcące, Kościół.

2) Dane liczbowe dotyczące problemu przemocy na terenie Gminy Puńsk

W 2022 roku prowadzono 12 procedur „Niebieskie Karty”. Przedstawiciele Policji wypełnili i przekazali dla Zespołu Interdyscyplinarnego 11 kart wszczynających procedurę NK. Rodziny, w których zachodziło podejrzenie występowania przemocy, objęte były stałym monitoringiem Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puńsku. Pomocą objęto 23 osoby z 9 rodzin. 8 spraw zakończono w wyniku zaprzestania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie, jedną procedurę zakończono z uwagi na brak zasadności podejmowania działań.

Podczas spotkań LZI - osoby, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie informowano i motywowano do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, wysłano 6 pism wzywających do podjęcia w/w działania.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Puńsku prowadzili działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz działalność zmierzającą do poddania się leczeniu odwykowemu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu stosują przemoc w rodzinie, powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, uchylają się od pracy oraz systematycznie zakłócają spokój i porządek uliczny. Przeprowadzono 18 rozmów interwencyjno-motywacyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu. Dla osób chcących podjąć leczenie odwykowe pomagano w uzyskaniu szybszego terminu podjęcia leczenia.

Posterunek Policji w Puńsku skierował 9 wniosków do Sądu o skontrolowanie władzy rodzicielskiej oraz 32 wnioski o leczenie odwykowe do GKRPA w Puńsku.

W Punkcie Konsultacyjnym dla Osób w Kryzysie w Puńsku zatrudniona była 1 osoba, która prowadziła konsultacje i porady dla 3 rodzin. Członkowie jednej z rodzin uczestniczyli w warsztatach komunikacji bez przemocy, odreagowywania emocji w sposób bezpieczny dla siebie i innych, asertywności, odbudowania zaufania, wzrostu samoświadomości. Dwie rodziny uczestniczyły w rozmowach wspierających z wykorzystaniem dialogu motywującego w zakresie komunikacji, emocji, współpracy w trudnych sytuacjach.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puńsku pokazują, że ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 roku korzystało 117 osób, co stanowiło 2,84% wszystkich mieszkańców gminy. W gminie Puńsk najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2022 roku było kolejno: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, potrzeba ochrony wielodzietności, długotrwała lub ciężka choroba.

3) Analiza jakościowa zjawiska przemocy na terenie Gminy Puńsk

W IV kwartale 2023 roku Zespół Interdyscyplinarny w Puńsku przeprowadził badanie dotyczące analizy zjawiska przemocy domowej oraz stanu wiedzy na w/w temat wśród mieszkańców Gminy Puńsk. Badanie zostało przeprowadzone drogą internetową. Udostępnione ankiety wypełniły 54 osoby w wieku powyżej 18 roku życia, z tego 72,2% kobiet, 27,8% mężczyzn.

Najważniejsze wyniki z badań:

- 1) Zdaniem 79,60% ankietowanych, na terenie Gminy Puńsk istnieje problem przemocy domowej.
- 2) Najczęstszą przyczyną stosowania przemocy domowej, wg respondentów, są używki i uzależnienia, nieumiejętność radzenia sobie z problemami oraz problemy finansowe. Prawie połowa ankietowanych, jako przyczynę, wskazała również doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego oraz stres i frustrację. Blisko 39% respondentów, jako przyczynę stosowania przemocy, wskazało na choroby psychiczne. Około 30% respondentów zaznaczyło temperament/cechy charakteru, zaburzenia emocjonalne, konflikty międzypokoleniowe, brak umiejętności wychowawczych. Około jedna czwarta pytanym uważa, że wśród najczęstszych przyczyn stosowania przemocy jest również przyzwolenie otoczenia oraz poczucie bezkarności.
- 3) Prawie wszyscy respondenci wskazali, że przemoc domowa to bicie, ponad 70% ankietowanych na akt przemocy wskazało również szarpanie, kopanie, policzkowanie, duszenie, popychanie, izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, kontrolowanie, poniżanie, ograniczanie snu/pożywienia, naruszanie intymności, zmuszanie do obcowania płciowego/innych czynności seksualnych, ponad 60% ankietowanych za przemoc uważa również obezwładnianie, krytykowanie, niszczenie/odebranie mienia, niełożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb biologicznych, psychicznych i materialnych, ograniczanie środków finansowych, zaciąganie zobowiązań finansowych bez zgody osoby, zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny, wyzywanie, straszenie, ośmieszanie, poniżanie osoby w internecie lub za pomocą telefonu.
- 4) Najczęstszymi ofiarami przemocy domowej, zdaniem 66,7% pytanym, są kobiety, a zdaniem 24,1% ankietowanych - dzieci.
- 5) Zdaniem 92,6% respondentów sprawcami przemocy domowej najczęściej są mężczyźni.
- 6) 94,4% ankietowanych uznało, że nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy.
- 7) 3,7% ankietowanych uznało, że zna wiele rodzin, w których dzieci są bite i krzywdzone, 7,4% ankietowanych zna nieliczne takie rodziny, 27,8% ankietowanych słyszało o takich rodzinach, 61,1% ankietowanych wskazało, że nie słyszało o rodzinach, w których dzieci doznają krzywdy psychicznej i fizycznej.

- 8) 3,7% ankietowanych jest za surowym wychowywaniem dzieci, w tym za stosowaniem kar fizycznych, 77,8% jest przeciw surowemu wychowywaniu dzieci.
- 9) 24,1% ankietowanych uznaje, że „klaps” jest dopuszczalną metodą wychowawczą, stosowaną wobec dziecka, 50% ankietowanych jest przeciwna tej metodzie wychowawczej, 25,9% - nie ma zdania.
- 10) Zdaniem 46,3% ankietowanych oferta pomocy dla ofiar przemocy domowej realizowana w Gminie Puńsk jest wystarczająca, odmienne zdanie wyraziło 11,1% respondentów.
- 11) Na pytanie czy działania podejmowane w Gminie Puńsk wobec sprawców przemocy domowej są wystarczające, twierdząco odpowiedziało 48,1% ankietowanych, zdaniem 9,3% respondentów działania wobec sprawców są niewystarczające.
- 12) Zdaniem połowy ankietowanych, działania profilaktyczne związane z przeciwdziałaniem problemu przemocy domowej na terenie Gminy Puńsk są wystarczające, a wg 14,8% pytanych – dostateczne, 35,2% ankietowanych wskazało odpowiedź – nie wiem.
- 13) Działania, które zdaniem ankietowanych pomogłyby w zapobieganiu przemocy domowej na terenie Gminy Puńsk to przede wszystkim - podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, jego form, przyczyn i skutków, tak uważa 77,8% pytanych, ale też rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy i miejscach, gdzie można zgłaszać się z tym problemem przemocy domowej – wg 66,7% ankietowanych, zwiększenie dostępności bezpłatnego poradnictwa prawnego, psychologicznego i socjalnego – wg 64,8% badanych. Dwie osoby wskazały również na inne działania, które ich zdaniem pomogłyby w zapobieganiu przemocy domowej na terenie Gminy Puńsk: „poprawa sytuacji materialnej rodzin zamieszkujących Gminę Puńsk, pozyskiwanie rynku pracy i przyzwoite wynagradzanie pracowników, brak zgody na przemoc, nie udawanie że się nie widzi i nie wie, wykluczanie oprawcy”.

Z powyższych odpowiedzi wynika, że przemoc na terenie Gminy Puńsk występuje i domaga się wzmocnienia działań profilaktycznych.

3. Adresaci programu

Program kierowany jest do:

- 1) do społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą,
- 2) osób doznających przemocy domowej,
- 3) osób stosujących przemoc domową,
- 4) świadków przemocy domowej,
- 5) służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

4. Założenia i cele Programu

Głównym celem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej, pomaganie osobom doznającym przemocy domowej, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową poprzez:

- 1) diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Puńsk,
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa, profesjonalnej pomocy i wsparcia,
- 4) profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej
- 5) oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową
- 6) podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu *przeciwdziałania przemocy domowej*.

5. Realizatorzy określonych w programie działań

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puńsku
- Urząd Gminy w Puńsku

- Posterunek Policji w Puńsku
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Puńsku
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sejnach
- Ośrodek Zdrowia w Puńsku
- Szkoła Podstawowa z Polskim i Litewskim Językiem Nauczania w Puńsku
- Szkoła Podstawowa z Litewskim Językiem Nauczania w Widugierach
- Przedszkole Samorządowe w Puńsku
- Liceum Ogólnokształcące w Puńsku
- Punkt Konsultacyjny w Puńsku
- Dom Kultury Litewskiej w Puńsku
- Parafia Puńsk.

6. Harmonogram działań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób doznających przemocy domowej:

Lp.	Zadanie	Działania i termin realizacji	Realizator
1	podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku	- diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Puńsk – na bieżąco, - prowadzenie zintegrowanych działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku – na bieżąco, - inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową – bezzwłocznie, wg potrzeb, - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym – na bieżąco, - współpraca i wymiana doświadczeń między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej i zapobieganie jego skutkom – na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Placówki Oświatowe, Ośrodek Zdrowia, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy w Puńsku
2	zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa, profesjonalnej pomocy i wsparcia,	- bezpłatne poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne, zawodowe i w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - na bieżąco, - kierowanie do prawnika, psychologa, terapeuty, udzielanie informacji o dostępnych formach wsparcia – na bieżąco wg potrzeb, - interwencja kryzysowa – bezzwłocznie, wg potrzeb, - realizacja procedury Niebieskie Karty – na bieżąco, - praca socjalna z osobami doznającymi przemocy – na bieżąco, - zapewnienie osobie doznającej <i>przemocy domowej</i> bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających <i>przemocy domowej</i> – bezzwłocznie, wg potrzeb, - zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom – bezzwłocznie, wg potrzeb	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Placówki Oświatowe, Ośrodek Zdrowia, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy w Puńsku
3	profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej	- prowadzenie/uczestnictwo/wspieranie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, między innymi: 19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci młodzieży, akcja 16 dni przeciwko przemocy ze względu na Płeć – raz w roku - rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (brozur, ulotek, plakatów i tp.) dotyczących zjawiska przemocy	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Placówki Oświatowe, Ośrodek Zdrowia, Punkt Konsultacyjny, Urząd

		<p>domowej, wśród lokalnej społeczności – na bieżąco,</p> <ul style="list-style-type: none"> - udostępnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą lub osobom stosującym przemoc, wydanie lub zakup i rozpowszechnianie informatorów - na bieżąco, - edukacja społeczności gminy poprzez lokalne środki przekazu – na bieżąco, - umieszczanie informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej na stronach internetowych Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puńsku – na bieżąco, - realizacja szkolnych programów profilaktycznych – na bieżąco, - promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy, między innymi przez udostępnianie rodzicom i opiekunom materiałów edukacyjnych, promujących wychowanie bez przemocy – na bieżąco, - tworzenie warunków bezpiecznego spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży, rozwijanie i wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego oraz działalności pozalekcyjnej szkół – na bieżąco 	<p>Gminy w Puńsku, Dom Kultury Litewskiej w Puńsku</p>
4	<p>oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kierowanie i motywowanie osób stosujących <i>przemoc domową</i> do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących <i>przemoc domową</i> lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących <i>przemoc domową</i> – na bieżąco w ramach działań ZI - przeprowadzanie rozmów profilaktycznych i motywowanie osób stosujących przemoc i nadużywających alkoholu do zaprzestania nadużywania alkoholu oraz do podjęcia leczenia odwykowego – na bieżąco, podczas spotkań GDP, podczas spotkań GKRPA, - pomoc w uzyskaniu szybszego terminu podjęcia leczenia odwykowego dla osób chcących to leczenie podjąć – na bieżąco, wg potrzeb 	<p>Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Ośrodek Zdrowia, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy</p>
5	<p>podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc – stosownie do ofert i potrzeb, - uczestnictwo w konferencjach i seminariach – stosownie do ofert i potrzeb, - wymiana doświadczeń i dobrych praktyk – na bieżąco 	<p>Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Placówki Oświatowe, Ośrodek Zdrowia, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy w Puńsku</p>

7. Oczekiwane rezultaty

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- 2) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
- 3) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej,
- 4) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową,
- 5) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

8. Wskaźniki

Liczba wszczętych w danym roku procedur NK, liczba osób doznających przemocy domowej objętych działaniami w ramach procedury NK, liczba osób stosujących przemoc domową objętych procedurą NK, liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa, liczba osób uczestniczących w terapii, liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, liczba udostępnionych materiałów profilaktycznych i informacyjnych, liczba zorganizowanych/wspieranych kampanii, liczba realizowanych programów profilaktycznych, liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Monitoring i ewaluacja Programu

Za realizację i monitoring Programu odpowiada Zespół Interdyscyplinarny w Puńsku. Monitoring programu obejmować będzie działania podejmowane przez wszystkie instytucje i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Zakłada się, że gromadzenie danych dotyczących działalności podmiotów odbywać się będzie na bieżąco, a ich przekazanie będzie następowało raz w roku do końca lutego za rok poprzedni. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących.

Kierownik GOPS w Puńsku będzie co roku przedkładał Radzie Gminy Puńsk sprawozdanie z realizacji Programu.

10. Zasoby i finansowanie programu

Zasoby w zakresie realizacji Programu to specjaliści z różnych dziedzin oraz instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy domowej: GOPS, Posterunek Policji, GKRPA, ZI, Ośrodek Zdrowia w Puńsku, Parafia, placówki oświatowe i kulturalne, organizacje pozarządowe, Sąd Rejonowy.

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028 są środki finansowe z budżetu gminy oraz środki w ramach działania GKRPA w Puńsku, ewentualnie środki pozyskane z innych źródeł.